

Vaiko teisių gynėjai kartu su Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentu (NTAKD) atkreipia tėvų, pedagogų ir kitų su vaikais dirbančių žmonių dėmesį, kad pastaruoju metu drastiškai daugėja atvejų, kai vaikai ima svaigintis priklausomybę sukeliančiomis ir kitomis itin pavojingomis medžiagomis. Tad labai svarbu būti itin atidiems, išmokti atpažinti besisvaiginantį vaiką ir laiku kreiptis pagalbos.

Pasak Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos direktorės Ilmos Skuodienės, vaiko teisių gynėjams vis dažniau tenka vykti padėti šeimoms, kuriose augantys vaikai vartoja tokias medžiagas.

„Pastebime, kad vaiko teisių gynėjai gauna vis daugiau pranešimų apie vaikų svaiginimosi atvejus, o pastaruoju metu keli vaikai mirė apsinuodiję itin pavojingomis medžiagomis. Pavyzdžiui, jau ne kartą teko padėti šeimoms paaiškėjus, kad vaikai uostė dujas, vis dažniau gauname pranešimų apie kartu su elektroninėmis cigaretėmis vartojamas nuodingas medžiagas. Deja, keletas tokių atvejų jau baigėsi mirtimi, tad suaugusiems yra ypač svarbu išmokti pastebėti ir atpažinti, kai vaikas svaiginasi bei laiku kreiptis pagalbos“, – sako I. Skuodienė.

Jai pritaria ir NTAKD laikinoji vadovė Gražina Belian: „Siūlome aktyviai įsijungti tėvams, nuo kurių priklauso itin daug: aplinka, kurioje vaikas auga, suformuojamos vertybės, matomas pavyzdys, ar užmezga saugius ryšius šeimoje. Saugūs ryšiai šeimoje, mokykloje, vaikų aplinkoje yra svarbiausi veiksniai psichoaktyvių medžiagų vartojimo prevencijai“.

Lietuvoje elektroninių cigarečių vartojimas tarp paauglių yra stipriai išaugęs ir yra vienas didžiausių Europoje. Dar 2019 m. vykdyto Alkoholio ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo Europos mokyklose (ESPAD) tyrimo duomenimis (tyrimas kartojamas kas ketverius metus), Lietuvoje elektronines cigaretes bent kartą gyvenime bandė vartoti 65 proc. 15–16 m. moksleivių, o tabako cigaretes buvo rūkę 54 proc. šio amžiaus mokinių. Mokinių elektroninių cigarečių vartojimas bent kartą gyvenime padidėjo nuo 46 proc. 2015 m. iki 65 proc. 2019 m. Taip pat padidėjo dalis moksleivių, kurie pirmąją elektroninę cigaretę vartojo iki 13 metų amžiaus. Paaugliai ne visada žino, kokias medžiagas išbando, tad jiems kyla itin didelė rizika ne tik tapti priklausomais, bet ir apsinuodyti.

Apie priklausomybes, psichoaktyviųjų medžiagų poveikį ir žalą su vaikais reikia kalbėti jau nuo mažų dienų. Tačiau ne visais atvejais užtenka vien pokalbio. Vaikai yra smalsūs iš prigimties, o paauglystės laikotarpiu didelę įtaką daro ir draugai bei pažįstami, tad vaikams gali kilti noras išbandyti įvairias medžiagas.

Atpažinti, kad vaikas ėmė vartoti priklausomybę sukeliančias medžiagas, galima iš jo besikeičiančios išvaizdos: papilkėjusios veido odos, patamsėjusių paakių. Keičiasi ir vaiko emocinė būseną – jis gali tapti irzlus, nerimastingas, gali pasireikšti dideli nuotaikų svyravimai, sutrikti koordinacija, miegas bei mityba.

Jeigu vaikas ima ieškoti progų trumpam išeiti iš namų ar negrįžta namo sutartu laiku, iš namų dingsta pinigai ar kiti daiktai, jis ieško arba pats dalinasi atitinkama informacija socialiniuose tinkluose – tai jau rimti signalai tėvams, kad vaikui gali reikėti pagalbos.

Pastebėjus šiuos ar kitus nerimą keliančius požymius labai svarbu kalbėtis su vaikais apie priklausomybę sukeliančių medžiagų daromą žalą, analizuoti situacijas, kas paskatino vaiką išbandyti jas, laiku suteikti vaikams pagalbą.

Jeigu tėvai mato, kad vaikas jau yra priklausomas, labai svarbu kuo skubiau kreiptis į specialistus. Padėti tokiose situacijose pasiruošę medikai, priklausomybės ligų specialistai, vaiko teisių gynėjai.

Atminkime, kad vaikas gali suklypti, tačiau jam visuomet svarbu jausti tėvų palaikymą ir gauti pagalbą. O suaugusiems labai svarbu laiku pastebėti vaikų ir paauglių elgesio pasikeitimus ir nedelsiant kreiptis pagalbos.

